

Egy elfeledett gyümölcsfaj

A házi berkenye a 2013-as év fafaja

Erdeink egy régóta termesztett gyümölcsfaját, a házi berkenyét választotta az év fafájának az Országos Erdészeti Egyesület. A középhegységek melegebb, délies kitettségű oldalain és a régi gyümölcsösök, szőlők területén általában szálsként előforduló fafaj termését évezredek óta fogyasztja az ember, napjainkban leginkább a belőle főzhető pálinka révén ismert. A szakmai javaslatok alapján idén 18. alkalommal megválasztott év fájának az adott évben nagyobb figyelmet szentel az erdészeti szakma és kutatás, bemutatása az erdei iskola programok és az erdészeti ismeretterjesztés kiemelt témája. Részletes információk a www.azevfaja.hu oldalon olvashatók.

Szeptemberben érik az Országos Erdészeti Egyesület szakemberei által az év fafájának választott házi berkenye termése. Az egykor hazánkban is sokfelé termesztett erdei gyümölcs felhasználása Európa több részén reneszánszát éli. Nálunk napjainkban leginkább a terméséből főzhető pálinka ismert. Az éretlen gyümölcs azonban csersav tartalma miatt még élvezhetetlen, innen származik a faj „fojtós berkenye” vagy „fojtóska” elnevezése. Szintén erre a tulajdonságára utal a faj tudományos nevének - *Sorbus domestica* – eredete, aminek első tagja a *sorb* = fanyar kelta szóra vezethető vissza. A tudományos név második tagja, a latin eredetű *domesticus* = házi, házhoz tartozót jelöl, utalván arra, hogy régóta termesztik.

Egy házi berkenyét már az 1055-ben kelt tihanyi alapítólevél is említ helymeghatározási céllal. A későbbi századok okleveleiben szintén rendszeresen feltűnik a fafaj, mint a magyar vidék egykor meghatározó, említésre méltó eleme. Valószínűleg ehhez hozzájárult, hogy a faj egyedei igen magas, 4-500 éves kort is képesek megélni.

Természetes viszonyok között a középhegységi cseres-tölgyesek és mészkedvelő, melegkedvelő tölgyesek fafaja, amely a déli kitettségű oldalakon érzi igazán jól magát. Lassan növekvő fa, amely zárt erdőben növekedve akár a 25-30 méteres magasságot is elérheti. Hazai viszonyok között a gyümölcsfák körében viszonylag későn, húsz éves kora körül hozza első termését. Ez a megfigyelés képezi alapját annak a szentenciának, amely Gárdonyi Géza Isten rabjai c. regényében is olvasható: „ne ültess berkenyét, mert úgysem éred meg a termését”.

Mindezek ellenére elterjedt a Kárpát-medencében, jellemzően azokon a vidékeken, amelyek szőlő és mandula termesztésére alkalmasak voltak. Termése mellett az utóbbi időben egyre inkább értékeli esztétikai értékét, amit elsősorban szép, narancssárgás-pirosas őszi lombszínéződése jelent.

Az év fája mozgalmat Magyarországon az Országos Erdészeti Egyesület 1996-ban indította útjára. Célja, hogy a hazai erdők kevésbé ismert fafajait mind a szakmai, mind a nagyközönség számára bemutassa, közelebb hozza. Az adott évben az erdészeti ismeretterjesztés, az erdei iskola programok, tanulmányi versenyek és a szakmai kutatások kiemelten foglalkoznak az év fájával. Az elmúlt időszakban több mint 200 tanulmány és kiadvány jelent meg az év fájával kapcsolatban. 2012 óta az Országos Erdészeti Egyesület együttműködik az Ökotárs Alapítvánnyal, az alapítvány által 2010-ben meghonosított Év Fája Verseny magyarországi lebonyolításában. 2012-ben a közönségszavazás

Országos Erdészeti Egyesület

alapján 60 fa közül az egri termálfürdő területén található platánfa nyerte el a címet. Az Országos Erdészeti Egyesület különdíját a budafoki Ősök Fája kapta.

A 2013-as év fafajának választott házi berkenyéről és az év fája mozgalomról bővebben olvashat a Vidékfejlesztési Minisztérium Zöld Forrás pályázatának támogatásával létrehozott www.azevfaja.hu oldalon vagy az Országos Erdészeti Egyesület www.oe.hu címen található honlapján.

Sajtó számára további információ:

Lomniczi Gergely főtitkár

Országos Erdészeti Egyesület

06 20 984 6134

fotitkar@oe.hu